

הסיכום של 1985: מנא, מנא, תקל ופרס

שנת הפדרס

מנכ"לים נסעו. מגעים התחדשו. ישיבות התקיימו. הבהרות (מעליבות) נדרשו ככתב. והסוף? אפס!
כל האינאונות של הממשלה בראי שות שימעון פרס התאכסנה במלון "סו" נכטה", והשתזפה בשמש האחרות הי לאומית.

אם לגבי בעיה ועירה כמו טאבה הושג אפס. קל וחומר לגבי הבעיה הגדולה באמת: הבעיה הפלסטינית.

במשך 1985 הגיעה הנהגת אש"ף אל מיתון ההכרה בישראל. אילו הפצה ממשלת-ישראל בהפקת הטרור ופשלום עם הפלסטינים, היה די במעשה קטן כדי לרחוף את אש"ף אל תוך תהליך השלום.

המלך חוסיין התחנן לפני פרס שיעשה זאת. חוסני מובארכ ביקש.

די היה בהכרזה ישראלית שאם יכיר אש"ף בישראל ובהחלטה 242, ויפסיק את המאבק האלים, ישותף בתהליך-השלום.

זה היה מוספיק כדי לחזק את מעמדו של יאסר ערפאת. להחליש את האוי מוויציה הפלסטינית, ולאפשר גיבוש קו פלסטיני חד-משמעי.

פרס לא רצה בכך. הוא פעל בכיוון ההפוך. הוא הפציץ את משרדי אש"ף בתוניס. הוא הכריז שלעולם לא ננהל משאומתן עם אש"ף, גם אם יכיר בישראל. הוא מנע בעד מישלחת של אישים מן הגדה והרצועה מלהיפגש עם ערפאת. כדי להודיע למלך חוסיין ולנשיא מובארכ שלא יוכלו לבוא לשולחן-הדיונים בחברת אש"ף. הוא יזם חוק אשר יהפוך כל פגישה של פעילי-שלום ישראליים עם נציגי אש"ף לפשע פלילי.

התוצאות? בסוף 1985 נכתבו התוצאות באות תיות של דם.

אירגוני-הסיוע הפלסטיניים, המשרתים בע" קיפין את האינטרסים של ממשלת-האחרות, פתחו במסע-טרור עולמי. לפי כל הסימנים, זה יגבר במהלך 1986.

זהו טרור נגד אש"ף, נגד ערפאת, נגד תהליך-השלום. אך הוא מנוצל על-ידי שימעון פרס וחבריו כדי לשכנע את דעת-הקהל בישראל שאסור בשום פנים לדבר עם אש"ף.

בלי אש"ף אין חוסיין. בלי אש"ף אין מובארכ. בלי אש"ף אין תהליך שלום. מי שפיקק בכך בינאר, יכול היה להיווכח בכך בדצמבר.

בלי תהליך-שלום, יש תהליך-מילחמה. כשאין השלום, זו, זויז הטילים.

שוב מדברים על מילחמה. אבל שימעון פרס מתנחם בכך ש"התדמית של ישראל בעולם הש" תפרה".

ז ה נכון. התדמית השתפרה. האם זה רע? בוודאי שלא. תדמית חיובית היא דבר טוב. השאלה היא: טוה למה?

תדמית העוורת למאמציה-שלום — טובה. תדמית הבאה ב מ קום מאמציה-שלום — רעה.

תדמית העוורת לפתור את בעיות-היסוד של הכלכלה הלאומית — טובה. תדמית הבאה ב מ קום הטיפול בבעיות-היסוד — רעה.

תדמית היוצרת גי'ערן של שוטים, בעוד שאנו הולכים לקראת מילחמה, בעוד שהמצב בשטחים הכבושים הולך ומחמיר, בעוד שהכפיה הרתית ממאסה את החיים על רבים, בעוד שהירידה מהארץ נמשכת בשקט ובהתמדה — תדמית כזאת רעה מאד.

עולם התדמיות הוא עולם של ערפילים, עולם שאין בו דרכים ממשיים, אלא רק דמויות מטושטשות המופיעות ונעלמות. זהו עולם חמקני, עולם של דמיונות ודמה.

אם הדישג היחירי של שנת 1985, שנת פרס, הושג בזירה זו דווקא, אין זה מעיד לטובת בעליו.

שנת 1986 תהיה שנת הרוטציה. לא נותר זמן רב עד אז להישגים של ממש. אולי כבר אברה הודמנות לכך סופית.

אם כן, תישאר תקופת-כהונתו של פרס בכניחת אפיוודה חולפת, חסרת-מישקל. **מנא, מנא, תקל ופרס.**

בדצמבר 1985 דובר על המילחמה הבאה.

במשך שאר עשרת חודשי השנה דובר בלי סוף על יוזמת-שלום, הצעות-שלום, נאומי שלום, מגעי-שלום ודיוני-שלום.

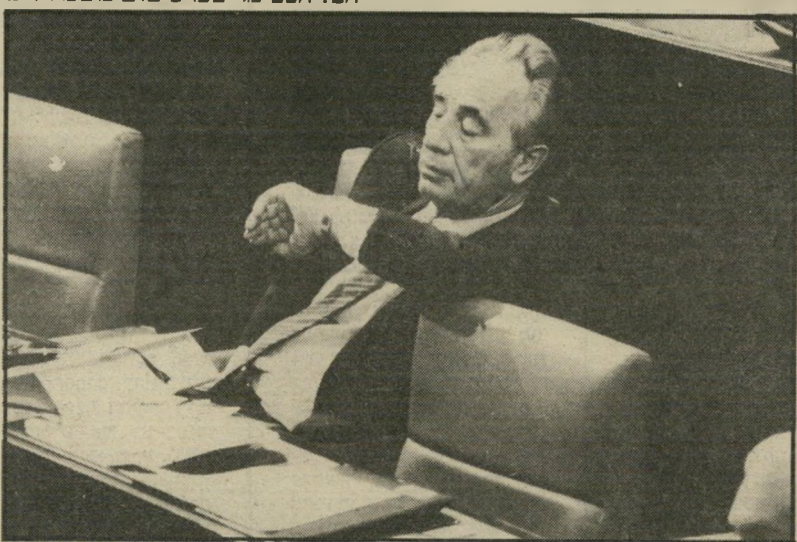
התוצאה: אפס.

שנה שלמה, שנה שלא תחזור, שנה שבה היו התנאים לשלום טובים מכפי שלא היו מזה זמן רב, כווצה לריק.

כווצה בתימרונים, בהתחכמויות, בגימיקים, במיכציעיראוה ובתעלולי-פירסומת.

פרס סמך על כושר-הסחיטה הבינלאומי שלו, בנוסח: "אם לא תתנו לי מה שאני צריך, תעמרו בשנה הבאה מול ממשלה של הליכוד." זה לא עזר.

הכל הסכימו שפרס טוב משמיר, אך

פרס בכנסת: כמה זמן עוד נותר עד לרוטציה?

הכל המתינו שפרס יציע משהו סביר. הכל המתינו לשווא.

נאמרו מילוני מילים בנאומים, במגעים גלויים ובכנישות תשאיות. אך בסופו של דבר, כאשר התנדף העשן, נשאר המצב כמו שהיה: פרס לא היה מסוגל להבטיח את החזרת השטחים הכבושים, ולא היה מוכן לשתף בתהליך-השלום את נציגי העם הפלסטיני.

שום מנהיג ערבי לא היה מוכן להיכנס עימו למשאומתן רציני בתנאים אלה.

דובר הרבה על התקרבות לברית-המועצות. היו מגעים, התעוררו תיקוות. אך בסופו של דבר הסתבר שגם בחזית זו רב העשן מן האש. שימעון פרס לא יכול היה לספק את הסחורה שהרוסים חפצים בה. פרס הסכים אומנם לכינוס ועידה בינלאומית בהשתתפות ברית-המועצות, אחרי שזו תחדש את יחסיה עם ישראל — אך הוא לא יכול היה לספק את התנאים שיאפשרו למוסקווא לחדש את היחסים. כלומר: שיתוף הפלסטינים.

כל מה שנאמר במשך השנה כבר נשמע בסוף 1985 כמילים ריקות: מישלחת ירדנית-פלסטינית, טוילי ריצ'ארד מרפי, פורום בינלאומי, ליווי בינלאומי.

חנטריש.

מל החנטריש היה ברצועת-החול הועירה הקרויה טאבה.

אפשר היה לקוות שלפחות בנקודה ועירה זו ינחל שימעון פרס הישג אמיתי.

ישראל החזירה את כל סיני, ובכללה העיר ימית ובנתיה, למען השלום עם מצריים. היא הורסת את השלום הזה בגלל כמה מאות מטרים של חול. זה אבסורד. זה מגוחך.

וגם כאן, בזירה זעירה זו, לא הצליח פרס להזיז את העגלה.

זהו עניין של תדמית, לא של מהות. כדי לתקן את המצב, יש קודם כל לצמצם באופן ריאסטי את התקציב הממשלתי. על כך מדברים בלי סוף, והצימצום הביאו לקיצוץ קטלני של הוצאות הרווחה, החינוך והבריאות. עסי-ישראל, כך נאמר, אינו יכול עוד לראוג לוקניו, לחוליו, לילדיו.

אולם צימצום אלה, עם כל חומרתם לגבי חייו של האזרח, הם חלק קטן מן הדרוש. הקיצוץ היחירי שיש בו ממש לא כווצה: קיצוץ ההוצאה הביטחונית, הכולעת יותר מ-20% מכל משאבי הממשלה — יותר מכל שאר הוצאות-המדינה גם יחד, מלבד חובות וסובסידיות.

לשימעון פרס אין היכולת ואין הרצון לקצץ את הוצאות-הביטחון, מפני שהדבר מחייב את שינוי המדיניות הלאומית. איו הוא מסוגל לעמוד

שנה 1985 היתה שנתו של שימעון פרס. השנה השלמה היחידה שעמדה לרשותו.

ב-1984 נותרו לו רק כמה חודשים, שבהם התארגן השילטון החדש ונכנס לתפקידו. 1986 תעמוד כולה בצל הרוטציה. כחודש אוקטובר יהיה על שימעון פרס למסור את מפתחות מישורו ליצחק שמיר. החודשים שלפני כן יעמדו כסימן הספירה-לאחר לקראת תאריך זה. ככל שיעברו השבועות והחודשים, כן יקטן כוחו של שימעון פרס לבצע דבר.

שנת 1985 היתה, על כן, השנה היחידה שעמדה כולה לרשותו. היא היתה שנת-המייבוח.

מה כיצע שימעון פרס ב-1985? כמה הצליח לחולל שינויים, להטביע את חותמו על מדינת-ישראל? מה היו ההישגים?

התשובה היא עגומה למדי. שנת 1985, שנת ההזדמנות, שנת המייבוח, לא השאירה רישום בתולדות עם-ישראל.

ל הבא להלל ולפאר את פרס מביא את הנסיגה מלבנון כהישג גדול ומרשים.

אולם זהו הישג רל למדי.

לא שימעון פרס הוציא את צה"ל מלבנון, אלא המתאבר השיעי האלי-מוני.

כאשר נכנס פרס למישור ראשה-המשלה, כבר היה קיים קונסנוס לאומי שיש להסתלק מלבנון, ובמהירות. דעת-הקהל רצתה בכך. צה"ל רצה בכך. החיילים רצו בכך.

ובעיקר — השיעים רצו, והם דאגו לכך שרצונם לא יישכח אף לרגע.

ייתכן שפרס תרם תרומה כלשהי להחלפת הנסיגה, למניעת זעזועים פנימיים מיותרים. אולי. אבל ישראל היתה מסתלקת מלבנון גם אילו עמדה בראשה ממשלה של אריאל שרון ורפאל איתן, בתמיכת מאיר כהנא. פשוט לא היתה ברירה.

ואם מצבה של "רצועת הביטחון" נשאר תקין, פחות או יותר, הרי לא היה זה בעיקבות מעשים נבונים במיוחד של ממשלת-ישראל, אלא משום שכל הסיעות בלבנון היו עסוקות בחלוקת השלל של "הסדר החדש" בלבנון — סדר חדש בלי ישראל.

הישג השני, והעיקרי, הנוקף לזכותו של שימעון פרס הוא בשטח הכלכלה.

פה הושג משהו אמיתי. אבל יש להיזהר מאוד בהגדרת הישג, וגם מיגבלותיו.

ההישג הוא בלימת האינפלציה. הרבר נראה כמעט כנס. הסוס הרוחר נעצר, וכשיו הוא זוחל.

זה נוגע לחייו של כל אדם במדינה. המעמסה הנפשית של האינפלציה הפכה בלתי-נסבלת, ועכשיו נפטרנו ממנה. ביום הראשון של 1986 ייכנס לתוקפו השקל החדש, המסמל הישג זה. זהו הישג נכבד. אך כאשר מועריכים אותו, יש לקחת בחשבון שני היבטים: המחיר והתוצאה.

המחיר היה כבד מאוד. הוא התבטא בשחיקה רצחנית של השכר הריאלי, ובראשיתו של מיתון חמור. הרובד העליון של החברה הישראלית לא שילם שום מחיר. רובד זה, שגם שימעון פרס ויצחק מודעי שייכים אליו, נשאר מחוסן מפני כל הגזירות.

המהלך בולו היה אפשרי תודות לשיתוף-הפעולה של ההסתדרות, בהנ" הגת מזוכיר נכנע צייתן.

מבחינה זו אכן היה חשוב שבראש הממשלה יעמוד איש מיפלגת-העבודה. הרבר לא היה אפשרי אילו היה השילטון בידי איש-הליכוד. מה משמעותו של הישג זה?

ציירת האינפלציה גרמה לשיפור כללי של מצב-הרוח במדינה, אך מבחינה כלכלית אין לה אלא משמעות שולית.

בעימות עם יצחק רבין וצמרת צה"ל — וגם אין הוא רוצה בכך, מפני שאינו פחות נץ מהם.

אבל אז זה אינו העיקר.

המצב הכלכלי דוהר לקראת אסון, לא בגלל האינפלציה ולא בגלל הגרעון הגלוי בתקציב-המשלה, אלא בגלל עומס החובות של המדינה.

עומס זה בולע עכשיו 44% ממשאבי הממשלה — החזרת חובות ותשלום ריבית. כדי לעמוד בכך, נאלצת המדינה לקבל על עצמה חובות אדירים נוספים, המגבירים מצידם גם את נוטל הריבית. מדי שנה גובר העומס — עד שיתמטל המשק כולו ויקרוס תחתיו. פרס לא יצר מצב זה. הוא ירש אותו מקודמיו, חסרי-האחריות, והוא לא תיקן אותו.

אם לא יחול שינוי גמור במצב, תהיה השואה בלתי-ימנעת. אפשר רק לרחות את המועד, תוך הגדלת השואה הצפויה. הדרך היחידה למניעתה היא קיצוץ אריר בהוצאות המדינה — וקיצוץ זה אפשרי רק בשטח הביטחוני, תוך שינוי מוחלט של כל המערכת המדינית.

מבחינת הבעיה היסודית הזאת עברה 1985 ללא כל שינוי. שימעון פרס טיפל בסמסוטומים הכלכליים, גרם לשיפורי-מה והיה מרוצה מן התוצאה, שהעלתה את יוקרתו.

המילה הקובעת היא "יוקרה". מבחינת המהות, המשיכה המדינה להירדרר, באיטיות ובביטחון, לקראת אסון.

הירדררות הכלכלית היא תולדה של המצב הלאומי. כלומר: בעית-הבעיות של המדינה, שהיא בעית-השלום.

במשך 1985 דובר על כך השכם והערב. אך מה התרחש באמת? זה מגוחך.

אפשר להגדיר זאת בקצרה: בינואר 1985 דובר על המילחמה האחרונה.